

STRATEGIA MILITARĂ, AZI MILITARY STRATEGY, TODAY

General de brigadă (rtr.) CS1 dr. Gheorghe VĂDUVA*

Rezumat: *Strategia militară, azi, este, deopotrivă, un concept care sintetizează expresia unui vârf de lance inteligent, flexibil, ingenios, abil și chiar ascuns, cu iz de vector al șireteniei și înșelăciunii strategice legitimate de diferența dintre viață și moarte, care au echipat dintotdeauna realitatea și arta războiului. Aceste trăsături caracterizează, în general, acțiunea umană, dar, aplicate pregătirii și ducerii războiului, tușează deja filosofia și fizionomia riscului extrem. Astăzi, mai mult ca ieri, strategia militară, în complexitatea ei, este o creație strict condiționată, un fel de comprimare primejdioasă al unui înfinit între extreme. Așa a fost mereu, dar, astăzi, înalta tehnologie, tehnologia informației și epoca hipersonică revoluționează din nou datele problemei. Oricum, această problemă a generării unei strategii ideale și infailibile nu a fost rezolvată vreodată.*

Cuvinte cheie: *strategie; militară; niveluri; război; conexiuni*

Abstract: *Military strategy today is also a concept that synthesizes the expression of a smart, flexible, ingenious, skillful and even hidden spearhead, with a vector scent of cunning and strategic deception legitimized by the difference between life and death, which have always equipped the reality and art of war. These features generally characterize human action, but, applied to the preparation and conduct of war, they already touch on the philosophy and physiognomy of extreme risk. Today, more than yesterday, military strategy, in its complexity, is a strictly conditioned creation, a kind of dangerous compression of an infinity between extremes. This has always been the case, but today, high technology, information technology and the hypersonic era are revolutionizing the data of the problem again. However, this problem of generating an ideal and infallible strategy has never been solved.*

Keywords: *strategy; military; levels; war; connection*

---

* Membru de onoare al Secției de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, vaduvageorge@yahoo.fr.

Introducere

Uneori, vorbim de strategia militară, înțeleasă ca știință (teorie), experiență (practică aplicativă), iscusință, artă și metodă de elaborare a conceptelor strategice și de punere în operă a unor decizii politice privind structurarea și pregătirea continuă pentru război a forțelor armate, mijloacelor și resurselor necesare, precum și ducerii efective a războiului, ca de un summum al inteligenței și înțelepciunii militare, amintindu-ne de trecut și privind în viitor. Alteori, ne plecăm fruntea în fața marilor strategii și a marilor comandanți militari, aparținători ai acestei lumi, care au durat, în omenire, în termeni creativi, geniali sau blestemați, arta, deopotrivă sublimă și mizerabilă, a războiului. Pentru că, orice s-ar spune sau nu s-ar spune, războiul face parte din viața oamenilor, precum furtunile din climatul Terrei și erupțiile vulcanice din inima pământului.

Trăim mereu în miezul unui război continuu, care îmbracă, în fiecare zi altfel, dar totdeauna în același areal și în același spectru, haina violenței, uneori, vapoasă, ca o rochie de mireasă, alteori, încolțurată și veninoasă, ca un costum de dinozaur. Chiar dacă suntem sau părem a fi produsul apei – pentru că, pe planeta Pământ, există o civilizație a apei, singura din sistemul solar și, probabil, chiar din univers –, nu suntem toți o apă și un pământ. Deși părem mereu aceiași, deși părem la fel, nu suntem aceiași și cu atât mai puțin identici. Fiecare om este unic și irepetabil pe planeta Pământ și în Univers. Matematic vorbind, combinațiile de n luate câte k , aplicate pentru unicatul om dintr-o mulțime de 7, 5 miliarde de oameni, ne arată cam ce înseamnă omenire și cam cum poate fi ea evaluată din perspectiva confruntărilor sale endogene.

Fără a fi catastrofici, trebuie să spunem că, într-o formă sau alta, războiul se află în firea oamenilor, adică în gena lor și, de aceea, formele lui de manifestare sunt precum cele al meandrelor totdeauna surprinzătoare ale firii și gândirii oamenilor. Cu alte cuvinte, războiul pe care îl duc oamenii contra oamenilor este atât de complicat și atât de diferit, de la caz la caz, de la om la om, de la comunitate la comunitate și chiar de la concept la concept, încât este aproape imposibil să elaborezi judecăți apodictice cu privire la acest fenomen. Există, fără îndoială, un război al omenirii împotriva omenirii, un război al unor comunități împotriva altor comunități, un război al unui om împotriva unui alt om, un război al unui gând împotriva unui alt gând, un război al unui cuvânt împotriva altui cuvânt, un

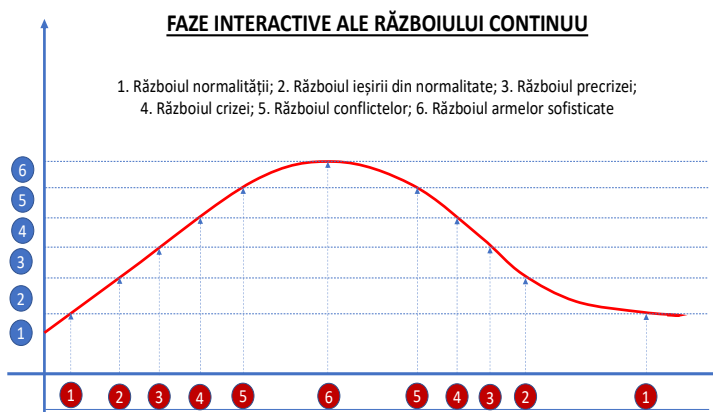
război al unui concept împotriva altui concept, un război al unui om împotriva lui însuși etc. etc. Desigur, este vorba de război și nu de competiții sau confruntări ideatice. Spunem toate acestea nu pentru a justifica războiul, ci doar pentru a-l înțelege mai bine, în realitatea și absurditatea lui. Sau doar în prezența sa ancestrală, fiecare dintre noi aruncând vina pe alții, pe soartă, pe omenire, pe bogați și, deopotrivă, pe săraci, pentru că unii nu se mai satură de bogăție și alții de sărăcie, sau pe sintagma pe post de dogmă extrem de cuprinzătoare și de sugestivă, justificativă pentru orice: așa e lumea făcută.

Războiul – cea mai mare mizerie a lumii și, deopotrivă, cea mai mare provocare a ei – nu este nici linear, nici același, nici altul, ci doar război și atât. Adică, paradoxal, un modus vivendi. Pentru că, de când se știu, oamenii se războiesc între ei. Oamenii se războiesc în orice: în fapte și în închipuiri, în vorbe și în priviri, în cuvinte și în idei, evident, atunci când le au și vor să le impună altora, dar mai ales în interese. Interesul este conceptul fundamental al politicii, iar politica este mobilul și motivul războiului. El face și desface, când vrea el, conflictul și conflictualitatea, criza și războiul. Războiul este și poate fi, deopotrivă, în fiecare dintre etapele care duc (sau nu) la marea confruntare din spațiul armelor, integrat (încorporat) în acestea, așa cum este, spre exemplu, integrată placa video în placa de bază a unui calculator, sau dedicat, altfel spus, ca parte componentă distinctă, de război în starea de normalitate, în cea de anormalitate, de precriză, de criză și de conflict. Putem vorbi, deci, de un *război integrat* și de un *război dedicat*, primul fiind intrinsec sistemului și procesului, celălalt având libertatea, autonomia și suveranitatea sa în fiecare dintre situațiile (normele, la ieșirea din normalitate, de precriză, de criză, de conflict și de război).

Războiul este ca un virus endogen al omenirii. Existența lui poate fi percepută (simțită, resimțită) sau nu, cunoscută sau nu, iar efectele sunt totdeauna complexe și, mai ales, complicate. Există un război al identităților, al comunităților, sau între identități și între comunități, un război al intereselor, un război fractal, câte identități și câte comunități atâtea interese și, legat de acestea, atâtea războaie, dar și războaie în interioritatea fiecărui domeniu: războaie politicianiste, războaie sociale, războaie informaționale, războaie mediatice, războaie economice etc., unele inevitabile, surprinzătoare și intempestive, altele provocate și manipulate.

Pentru că, deși alcătuiesc o civilizație minunată și creează o natură de excepție pentru ființa umană, dar dezastruoasă și greu de acceptat pentru Terra, oamenii trăiesc într-un univers al adevărilor prefabricate și dezastruos manipulate. Cam așa cum se petrec lucrurile în orice război, în care, cum bine se știe, contează enorm arta înșelăciunii.

Schema nr. 1 Faze interactive ale războiului continuu

Schema de mai sus (*Schema nr. 1 Faze interactive ale războiului continuu*) prezintă, într-un fel, teoria ondulatorie a războiului permanent, mai exact, a războaielor permanente, multifazice sau multirol din societatea omenească. În schemă se află doar o buclă, o buclă din războaiele civilizației noastre. Aici este o curbă întinsă, esențială, fără modulații în intensitate și frecvență. În realitate, este vorba de o curbă de vortexuri pe care oamenii le produc, le suportă și le trăiesc, uneori fără să o știe. Pentru că sunt prea ocupați cu treburile lor mai mari sau mai mărunte, de fiecare zi. Dar și pentru că trăiesc efectiv în miezul lor.

1. Hibridizarea strategiei militare

Strategia militară exprimă, din toate timpurile, știința, experiența, arta și metoda prin care o structură militară expertizează și pune în operă o decizie politică în legătură cu organizarea și pregătirea unei armate în vederea ducerii unui război. Armatele sunt făcute pentru război, nu pentru altceva. Când fenomenul război va dispărea vor dispărea și ele. Strategia este un fel de ecuație complicată folosită pentru rezolvarea unor probleme vitale care țin de război: cele ale apărării, prin mijloace militare, în conceptul de apărare incluzându-se azi, absolut toate acțiunile politice, militare și de oricare altă natură, pe care o țară sau alta, o coaliție sau alta, o alianță sau alta etc. le întreprind în interes propriu sau în oricare alt interes pe care-l declară, sus și foarte tare, legal, legitim și, mai ales, necesar, chiar vital. În spatele fiecărei acțiuni militare, se ascunde un interes politic, economic sau de oricare altă natură. Dintotdeauna, războiul n-a fost doar o confruntare bărbătească, față în față, pe un câmp de luptă, ci și un set uriaș de manevre, în general, subtile și, mai ales, ascunse, pentru inducerea în eroare a inamicului, punerea lui într-un fapt împlinit sau în fața unor situații extrem de complicate, eventual, fără ieșire pentru el. În mai toate războaiele lumii, arta strategică a războiului a fost, de regulă, arta înșelăciunii.

Strategia militară clasică, încă din vremea când era denumită „marea tactică”, a avut ca scop, în perioada de pregătire a războiului, ascunderea sau acoperirea intențiilor de război, a forțelor, mijloacelor și resurselor, crearea unui fapt împlinit, realizarea surprinderii strategice, atât prin conceperea unor manevre pe linii interioare sau exterioare inteligente și subtile, cât și prin slăbirea forțelor adverse, prin denigrarea lor în ochii lumii, prin fel de fel de modalități de influențare a adversarului, astfel încât acesta să ia aparențele drept certitudini.

În toate războaiele deschise sau cunoscute ale lumii, bătălia s-a dat, în primul rând, între inteligențe. Între inteligențe, dar și între caractere. Este adevărat că inteligențele pot deveni perverse, chiar sunt perverse, însăși subtilitatea poate fi (și chiar este) subversiune, în timp ce caracterele rămân, poate, singurele suporturi durabile ale onoarei militare.

Arta strategică napoleoniană a demonstrat cu prisosință acest adevăr. Arta înșelăciunii nu a inventat-o însă Napoleon. Ea este veche de când lumea. „Arta războiului” a lui Sun Tzî și „Arthashastra” lui Kautilyo sunt doar două dintre celebrele scrieri ale antichității despre arta războiului,

considerat ca un summum al capacităților și capabilităților oamenilor de rezolvare a unor situații-limită prin forță, adică prin violență.

Așadar, strategia militară este legată de război, mai precis, de confruntare. Dar nu se reduce la atât. Practic, nu există strategie acolo unde nu există o posibilă confruntare între grupări mari de forțe. Strategia nu este tactica momentului, filosofia clipei din situațiile-limită, ci știința, experiența și arta formării mentalităților și pregătirii forțelor, mijloacelor și resurselor pentru parcurgerea unui drum anevoios, plin de capcane și de riscuri, pentru crearea capacităților și capabilităților necesare rezolvării unei situații-limită, printr-o confruntare extrem de violentă, așa cum este bătălia într-un război. Dar războiul nu este doar o bătălie, nici doar o succesiune de bătălii, iar strategia nu este doar știința, experiența și arta comportamentului într-o bătălie. Ea este, așa cum spuneam, ecuația nelineară și extrem de subtilă, creată de teoretician și aplicată de strateg pentru a aborda nu doar o bătălie, ci un război. Ea este atât de complexă și atât de complicată, încât nimeni, niciodată, nici măcar Napoleon, n-a găsit acea cheie miraculoasă cu care să rezolve toate problemele legate de o confruntare militară. Cu atât mai mult cu cât, azi, și nu numai azi, ci dintotdeauna, de când există lume pe pământ, confruntarea militară nu este și nu a fost vreodată doar militară, ci și politică, economică, socială, informațională, cognitivă etc. Din păcate, oamenii se bat în tot ce există și pentru tot ce există în lumea lor și în viața lor.

Din păcate, sau, poate, din fericire, civilii au preluat de la militari unele elemente care țin de domeniul strategic și le-au adaptat la trebuințele lor de organizare, pe termen lung, a activităților lor specifice. Ieșind din sfera lui pur militară, mai exact, predominant militară, conceptul strategic a suferit unele mutații care l-au cam scos din bocancii lui de soldat conștiincios, care nu crâcnește în fața ordinelor. Și, într-un fel, este normal să fie așa, de vreme ce războiul lumii nu este dus doar cu armele armatelor, ci și cu cele ale diplomației, ale informației și, mai ales, ale economiei. (A se vedea conceptul DIME – Diplomație, Informație, Mijloace Militare, Economie). Nu întâmplător, desigur, la ora actuală, cea mai acută amenințare n-o reprezintă armele nucleare, aflate, cum bine se știe, strict sub cheie, ci sistemul financiar, cel care creează crize, conflicte și chiar războaie. De fapt, războiul lumii contra lumii, adică marele război endogen al lumii, este unul de tip hibrid, greu de pătruns în profunzimea lui, de

înțeles, de cunoscut, de dus, de suportat, datorită complexității și flexibilității lui. O simplă analiză a ultimilor ani, caracterizați, pe de o parte, de înarmarea fără precedent a marilor puteri, de explozia tehnologică și informațională și, pe de altă parte, de generarea unor crize de sistem și de proces, care, în mod normal, n-ar fi trebuit să se producă, dar mai ales de declanșarea din senin a unei pandemii, produsă de Covid-19, un virus scăpat, probabil, din vreun laborator, ca să nu spunem lansat, arată cât de subtil, de pervers și de surprinzător poate fi războiul endogen al lumii în care trăim.

Țările, adică identitățile implicate și vizate de produsul esențial al zeului Marte, și locuitorii lor au fost, sunt și rămân și acum în miezul războiului, indiferent care ar fi acesta, pentru că avem încă de-a face cu un război al frontierelor, dar amploarea și structura unui astfel de război trec dincolo de competențele și capacitățile lor. Asta nu înseamnă neapărat că sistemul internațional bazat pe state suverane este defect sau desuet, ci doar că ele nu mai pot controla, ca altădată, fenomenul război. Organizațiile și organismele internaționale, nodurile de rețea, identitățile non statale, corporațiile, elementele din ciber spațiu, puternicele cercuri globaliste au un cuvânt greu de spus în tensionarea, bulversarea și virusarea situației strategice internaționale.

Toate aceste elemente – și multe altele – au produs și produc mutații substanțiale și în elaborarea și punerea în operă a strategiilor militare. În primul rând, ele, aceste strategii militare nu mai sunt și nu mai pot fi pur militare. Ele sunt impregnate din ce în ce mai mult de elemente civil-militare, îndeosebi de componente ale diplomației, de componente informaționale și cognitive, dar mai ales de determinări din spectrul economico-financiar.

Se pare că, azi, perspectiva unui război cu fronturi continue, pe sute de kilometri, și angajarea unor mari unități de tip armate de arme întrunite nu mai este de actualitate. Epoca vitezelor hipersonice, a armamentelor (rachetelor balistice cu bătaie de peste zece mii de kilometri), cu componente care dezvoltă viteze hipersonice și au capacitatea de a lovi, în 1-2 ore, orice punct de pe glob, schimbă semnificativ datele problemei. Unele elemente ale acțiunii strategice, precum: acoperirea, apărarea strategică, ofensiva strategică, manevra strategică pe linii interioare sau exterioare etc. se cer regândite și reconfigurate. Informația în timp real,

hipersonismul, robotizarea, ciberspațiul și forțele spațiale revoluționează, încă odată, arta militară.

2. Niveluri și condiționări ale acțiunii militare strategice

Armatele nu sunt suverane. Mai exact, sunt suverane doar în interiorul și în limitele unei decizii politice. Decidentul politic, indiferent cum se numește el, prin mandatul pe care îl are de la poporul suveran, este cel care decide în legătură cu nivelul forțelor armate ale unei țări sau ale cui or mai fi, cu alocarea resurselor necesare pentru apărare, cu scopurile și obiectivele politice și politico-militare ale acțiunii și reacției militare, precum și cu angajarea (sau nu) a armatei în una sau mai multe campanii militare. Evident, acest decident politic nu este Dumnezeu, ci, de regulă, președintele țării și parlamentul. De aceea, aleșii poporului și președintele țării, și el, în unele țări, tot un ales al poporului, poartă pe umeri uriașa responsabilitate a angajării armatei în război sau în oricare altă acțiune militară strategică, operațională și chiar tactică.

Desigur, un parlament responsabil și un președinte înțelept nu angajează armata așa cum cred ei, ci, înainte de a lua o decizie cu privire la folosirea armatei, solicită expertizarea militară a unei astfel de decizii. Conducerea armatei trebuie să-i spună clar și riguros argumentat decidentului politic, printr-un sistem instituționalizat, dacă armata este sau nu în măsură să îndeplinească misiunea pe care urmează s-o primească. Acest lucru este deja cunoscut încă din antichitate. Și, în principiu, în mai toate țările, este respectat. Se fac tot timpul evaluări ale capacității unei armate, a marilor unități, unităților și subunităților. Toate structurile militare sunt inspectate și evaluate, iar conducerea oricărei țări, indiferent de regimul politic, ține seama de acest lucru.

În general, există patru sau chiar cinci niveluri ale deciziei pregătirii și folosirii unei armate: nivelul decidentului politic; nivelul decidentului strategic; nivelul operațional; nivelul tactic; nivelul individual.

Nivelul politic este cel decizional. El stabilește amploarea armatei, scopurile și obiectivele constituirii, întreținerii și folosirii unei armate, având grijă să fie asigurate totdeauna resursele necesare. Rațiunile pentru care statele întrețin armate atât de costisitoare sunt cunoscute, însă nu totdeauna sunt și bine înțelese. De aceea, decidentul politic, și nu cel militar, trebuie să explice națiunii de ce este necesar să suporte costurile întreținerii și instruirii

unei armate. Explicația e simplă – de fapt, e un truism –, dar e destul de dificil să explici omului de rând, căruia abia îi ajung banii de o pâine, că, azi, ca și ieri, pe acest pământ al oamenilor, este și rămâne al tău, în termeni de teritoriu suveran și, mai ales, de resurse, *doar ce ai apărut cu sabia sau ai cucerit cu sabia*. Din păcate, se pare că asta-i legea fundamentală a acestei lumi.

Nivelul strategic este, în principiu, un nivel de viziune, prognoză, evaluare, organizare și planificare. Viziunea îl ajută pe teoreticianul strategic, pe decidentul strategic, ca și pe truiditorul strategic, să evalueze situația, să prognozeze evoluția ei, să calculeze nivelul de risc strategic și, pe baza rezultatelor obținute, să expertizeze decidentul politic și să planifice acțiunea strategică pe timp îndelungat. El trebuie să vadă conexiunile, interacțiunile, determinările, să identifice și să analizeze consonanțele, elementele-cheie ale nivelului și parcursului strategic, zonele de interes strategic, dinamica amenințărilor și vulnerabilităților și a riscului strategic, să înțeleagă și să cunoască în detaliu factorii puterii strategice, tehnologia, informația, managementul.

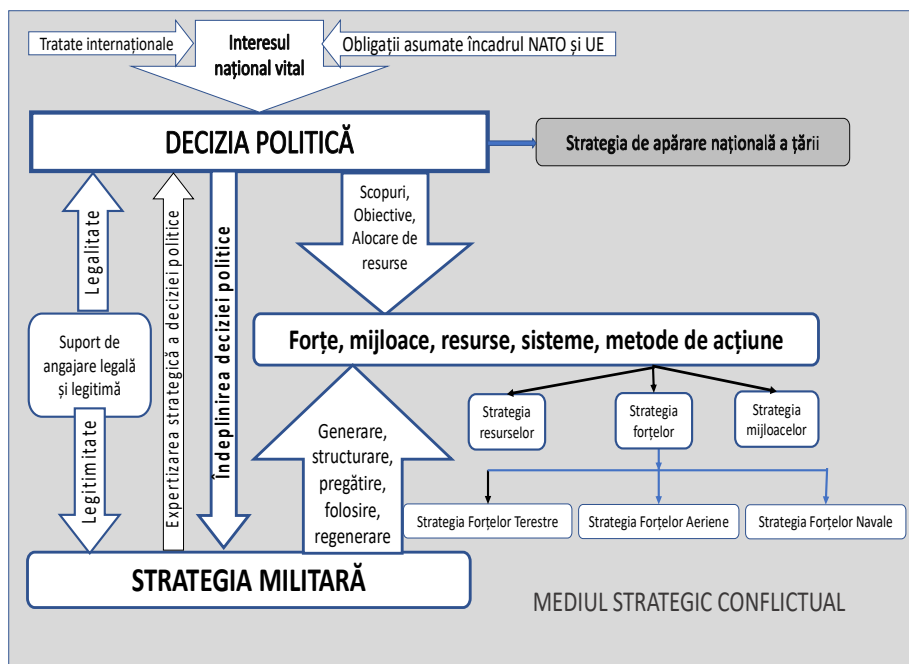
Nivelul operațional este cel al organizării, planificării și realizării dispozitivelor, a cadrului operațional, a conexiunilor vitale în punerea în operă a deciziei strategice, în asamblarea acțiunilor tactice într-o viziune operațională, de proiecție a forței, de asigurare complexă și de protecție corespunzătoare, în diferitele etape ale operației și, evident, ale pregătirii pentru conducerea, coordonarea și securitatea forțelor, mijloacelor, acțiunilor operaționale și dispozitivelor.

Nivelul tactic este cel al execuției directe. El pune în operă deciziile, atât în instruirea efectivă a trupelor, cât și în acțiunea de luptă. Nivelul tactic este cel al unităților și marilor unități luptătoare, al celor care duc greul instrucției și, în luptă, asumarea riscului extrem. Nu numai în luptă, ci în orice fel de acțiune, începând cu cea de instruire și continuând cu cele din teatrele de operații ale războiului din timp de pace. Talpa armatei și cea a acțiunii militare, oricare ar fi ea, se găsește aici, la nivelul tactic. E drept că, astăzi, nivelul tactic, în anumite împrejurări, poate avea valoare strategică, nu numai operațională, iar exemplele din toate timpurile, dar mai ales cele din zilele noastre, sunt concludente. Dar nivelul tactic îl ajută pe planificatorul și decidentul operațional și chiar pe cel strategic să rămână cu picioarele pe pământ, să înțeleagă faptul tactic, acțiunea directă, riscul

extrem și să țină cont de el în planificarea și realizarea dispozitivelor, a proiecției forței și a cooperării între cele două niveluri, mai ales în situații-limită. Rachetele de croazieră, dronele, armele hipersonice și roboții, ca și ciberspațiul au apropiat atât de mult nivelurile acțiunii militare, încât, în multe privințe, ele, azi, se contopesc sau se suprapun, chiar dacă, în configurația filosofiei și fizionomiei militare, rămân distincte.

În *Schema nr. 2 Niveluri ale strategiei militare*, se prezintă relația de corelare și interdependență dintre aceste niveluri.

Schema nr. 2 Niveluri ale strategiei militare

Strategia militară nu este doar un document (clasificat sau nu) care se întocmește periodic și prezintă modalitatea prin care conducerea armatei înțelege să structureze, să modernizeze, să înzestreze și să pregătească armata, evident, în limita resurselor alocate, pentru război. Când spunem „pentru război” ne referim la tipul de război pe care-l poate duce o armată. Este evident că nu poți angaja armata într-un război economic, pentru că nu

are mijloacele necesare. Totuși, atunci când vorbim de război, trebuie să avem în vedere ce înseamnă războiul în secolul XXI și, mai ales, cu ce forțe și mijloace se duce el în noua epocă. Să nu uităm că, azi, mai mult ca ieri, războiul, deși rămâne tot hibrid și greu de prognozat, se extinde, practic, în toate spațiile, mediile și arealele posibile, de la cele fizice la cele virtuale, de la cele terestre, la cele aeriene, maritime, cosmice, cibernetice și cognitive. Conceptul strategic trebuie să le cuprindă pe toate și toate operațiile și acțiunile din spațiul luptei – spațiu greu de identificat, de cunoscut, de evaluat, de supravegheat și de dominat – trebuie să fie studiate, analizate și planificate în funcție din dinamica extrem de complicată a acestora. Armatele mici, care au fost formate în general pentru apărarea nemijlocită a unui areal, de regulă, a unei țări, nu au (și nici nu pot avea, din varii motive) mijloacele necesare pentru supravegherea și, mai ales pentru dominarea strategică a acestor areale. Dar, totuși, trebuie să știe despre ce-i vorba și, în acest sens, este nevoie ca, în conceptul lor strategic, să prevadă și modalitățile prin care pot culege, analiza și folosi informațiile necesare.

3. Conexiuni complexe și delimitări necesare

Strategia militară nu este un simplu document, care se întocmește periodic și se pune într-un dosar și, cu atât mai puțin, un concept izolat, aparținător, într-un mod ideal, unei armate ideale sau de care o fi. Ea face parte din arsenalul de concepte, de domenii și de strategii al unei țări sau al unei identități care are în componere și forțe militare. Ca atare, strategia militară se assemblează cu celelalte strategii (economice, sociale, educaționale, informaționale etc.), precum și cu strategia generală de dezvoltare a țării pe termen lung. Conexiunile și interconexiunile dintre aceste strategii sunt extrem de importante, pentru realizarea coerenței strategice a unei națiuni și asamblarea eforturilor politice, economice, științifice, diplomatice, informaționale, cognitive și militare într-un tot coerent, consistent și unitar. Toate aceste componente au o importanță colosală în filosofia și fizionomia unui stat. De armonizarea lor, precum și de integrarea lor solidă concern viabil depind atât dezvoltarea statului respectiv, cât și securitatea, siguranța și credibilitatea sistemului său de apărare.

De aceea, atunci când se concepe strategia militară a unui stat, toate aceste consonanțe sunt nu numai extrem de importante, ci și obligatorii. Tot

ce face un stat, integrat sau nu într-o structură politică, economică și/sau militară internațională sau regională, trebuie să aibă în fundalul conceptului său general și particular, aceste determinări și aceste conexiuni complexe. Evident, ele sunt importante, sunt necesare, sunt obligatorii, dar nu și suficiente. În ceea ce privește securitatea și apărarea, un stat are totdeauna particularități, elemente-cheie proprii, interese vitale, peste care nu se poate trece. Spre exemplu, în pofida uriașelor așteptări de la proiectul unității continentului european, concretizat în realizarea Uniunii Europene, atunci când Marea Britanie a considerat că între interesele sale vitale și cele europene nu se poate realiza o conexiune benefică Londrei, a decis părăsirea acestui proiect. Concluziile care se desprind de aici sunt extrem de importante.

Pentru un stat, indiferent cât ar fi de mare sau de mic, de puternic sau de slab, suveranitatea este elementul-cheie care-l menține întotdeauna în identitatea, fizionomia, cultura și specificitatea sa. Suveranitatea nu poate fi, în niciun fel, cedată sau negociată. De aceea, este foarte clar că nu există nici putere, nici libertate, nici democrație, fără suveranitate. Desigur, suveranitatea, azi, nu mai înseamnă izolare, frontiere betonate, garduri de sârmă ghimpată, frontiere care separă și opun, izolare și baricadare. Acea vreme a trecut. Azi, suveranitatea se bazează, pe identitatea și unitatea statelor, pe interdependențe, pe egalitate și democrație.

Strategia militară este, deci, un atribut al statului suveran, care asigură o viziune consistentă și coerentă privind securitatea și apărarea militară, pe termen lung, a unui stat, chiar dacă un război de mare amploare, de tipul celor două războaie mondiale fierbinți, cu zeci de milioane de morți este puțin probabil, dacă nu chiar imposibil, dacă avem în vedere faptul că, după unele calcule, ar putea fi și ultimul. Pentru că ar putea să producă distrugerea civilizației umane de pe Terra. Chiar dacă acest lucru nu se va întâmpla niciodată, statele sunt obligate să-și ia temeinice măsuri de securitate și apărare. Din păcate.

De aceea, conceptul strategic militar, concretizat într-o strategie militară bine articulată, coerentă și consistentă, trebuie elaborat și actualizat în permanență atent și inteligent.

Concluzii

Strategia militară este o strategie de risc extrem. Chiar și pe timp de pace. Strategia militară nu este un joc de-a războiul, ci o abordare a războiului, a acestui fenomen complicat, dintr-o perspectivă strategică. Dacă acceptăm că războiul, azi, ca și ieri, este un fenomen cu creșteri și descreșteri, care vizează societatea omenească, fiind specific acesteia, făcând deci parte din ea, atunci trebuie să acceptăm și un mod de a gândi și a acționa pe măsură. Acest război continuu al lumii poate oricând să apeleze la ultima soluție – cea a armelor de distrugere – și, de aceea, conceperea, elaborarea și punerea în aplicare a unei strategii militare trebuie să aibă în vedere riscul extrem și nu conceptul de inutilitate a armatelor, mai ales a armatelor mici, care nu au resurse, mijloace nucleare, aviație de bombardament strategic, portavioane, arme spațiale, arme cibernetice, arme cognitive etc. etc. Fiecare țară suverană de pe această planetă trebuie să aibă conceptul ei strategic, care vizează, în principiu, apărarea spre toate orizonturile, fie într-un context de alianță și coaliție, fie în afara acestuia. Pentru oricare dintre țări, de la marile puteri nucleare ale planetei, la țările din lumea a treia, strategia militară reprezintă o componentă esențială a unui mod de a exista și de a supraviețui, inclusiv prin mijloace militare, în limitele dreptului internațional și rațiunii de a exista pe acest pământ.

Acest tip de strategie este un mod personalizat și dedicat de a materializa, prin mijloace militare, o decizie politică în spațiul voinei care se confruntă, prin mijloace militare, în registrul riscului extrem. O astfel de strategie nu poate fi elaborată decât de oameni inteligenți, curajoși și foarte bine pregătiți, oameni cu o cultură strategică specială, formată și rodată în timp. Spațiul ei real și orizontul ei de așteptare au în vedere totdeauna războiul, adică riscul extrem, care se cere calculat, prognozat și asumat.

Uneori, furați de viteza de transformare a armatelor, de presiunile numeroase care se exercită asupra factorului militar, de multitudinea și diversitatea misiunilor, de conjuncturile tactice cotidiene sau de o mulțime de atâtea alte lucruri mai mari sau mai mărunte, uităm de această mare artă a curajului de a situa, în același plan, totdeauna complex, dinamic și perfectibil, teoria, experiența, valoarea, capacitatea, inteligența și cumpătarea teoreticianului, comandantului și comandamentului militar strategic sau operațional, sintetizate în ceea ce numim strategie militară.